

Sygn. akt II PZ 50/10

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa J. R.

przeciwko S. S.A. z siedzibą w P.

o odprawę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 stycznia 2011 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 21 czerwca 2010 r.,

1. oddała zażalenie;

2. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy wyrokiem z 23 listopada 2009 r., zasądził od pozwanej S. S.A. na rzecz powoda J. R. kwotę 17.710,50 zł z ustawowymi odsetkami, ponadto zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego w pierwszej instancji) i nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (kasy Sądu Rejonowego) kwotę 886 zł tytułem kosztów sądowych - opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniosła strona pozwana, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku w całości przez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Z kolei powód wniósł zażalenie na zawarte w wyroku Sądu Rejonowego postanowienie zawierające rozstrzygnięcie o kosztach procesu za pierwszą instancję. Powód wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu w kwocie 2.280 zł w miejsce zasądzonej kwoty 1.800 zł. Pełnomocnik powoda podniósł w zażaleniu, że zaskarżone orzeczenie o kosztach procesu należnych powodowi uwzględnia jedynie koszty zastępstwa procesowego sprawowanego przez radcę prawnego przed sądem pierwszej instancji z pominięciem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu incydentalnym. Sąd Rejonowy przeoczył bowiem, że powód – zastępowany przez radcę prawnego - wniósł w toku postępowania zażalenie do Sądu Okręgowego na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania. Zażalenie to zostało uwzględnione, a uchylając zaskarżone postanowienie o zawieszeniu postępowania, Sąd Okręgowy pozostawił Sądowi Rejonowemu rozstrzygnięcie o zgłoszonym w zażaleniu wniosku o przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Okręgowy w P. połączył rozpoznanie apelacji strony pozwanej i zażalenia powoda. Wyrokiem z 19 lutego 2010 r., , uwzględnił w całości apelację strony pozwanej i zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego), a nieuiszczonymi przez powoda kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa (punkt I.). Tym samym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił zażalenie powoda na zawarte w wyroku Sądu Rejonowego postanowienie o kosztach procesu (punkt II.). Wreszcie, Sąd Okręgowy obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego i zażaleniowego, zasądzając od niego na rzecz strony pozwanej z tego tytułu łączną kwotę 900 zł, bez wyodrębnienia kosztów procesu wynikających z wniesienia apelacji i zażalenia (punkt III.).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powoda jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości – czyli zarówno w części uwzględniającej apelację strony pozwanej (punkt I.), jak i w części oddalającej zażalenie powoda (punkt II.) oraz orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego (punkt III.). Jednocześnie w skardze kasacyjnej nie sformułowano jakichkolwiek zarzutów odnoszących się do tej części wyroku, w której nastąpiło oddalenie zażalenia powoda na zawarte w wyroku Sądu Rejonowego rozstrzygnięcie o kosztach procesu w pierwszej instancji, ani do tej, w której orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego. Skarga kasacyjna została bowiem oparta wyłącznie na podstawie naruszenia prawa materialnego. Z tej przyczyny Sąd Okręgowy wezwał pełnomocnika powoda do wyjaśnienia, czy zaskarżył skargą kasacyjną także zawarte w wyroku Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie o oddaleniu zażalenia i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego. Na wezwanie to pełnomocnik powoda potwierdził, że skargą kasacyjną zaskarżył wyrok w całości.

Postanowieniem z 21 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną powoda w części, w jakiej powód zaskarżył wyrok tego Sądu w punkcie II., w którym oddalono zażalenie powoda na zawarte w wyroku Sądu Rejonowego postanowienie o kosztach procesu za postępowanie w pierwszej instancji, oraz w punkcie III., w którym rozstrzygnięto o kosztach postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje jedynie od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Tymczasem pełnomocnik powoda zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego także w części, w której orzeczono o oddaleniu zażalenia powoda na postanowienie o kosztach procesu za pierwszą instancję oraz o należnych stronie pozwanej kosztach postępowania zażaleniowego wywołanego tym zażaleniem. Pomimo formalnego zawarcia tych rozstrzygnięć w wyroku, mają one charakter postanowień, od których nie przysługuje skarga kasacyjna. Sąd drugiej instancji ma obowiązek odrzucić niedopuszczalną skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy odrzucił

jako niedopuszczalną skargę kasacyjną powoda w części, w jakiej zaskarżono nią postanowienie Sądu Okręgowego o oddaleniu zażalenia powoda na zawarte w wyroku Sądu Rejonowego postanowienie o kosztach procesu za pierwszą instancję oraz orzeczono o kosztach postępowania zażaleniowego.

Zażalenie na postanowienie o częściowym odrzuceniu skargi kasacyjnej złożył pełnomocnik powoda. Zarzucając naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. oraz art. 398⁴ § 1 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że odrzucając skargę kasacyjną Sąd Okręgowy przeoczył, iż rozpatrując łącznie apelację strony pozwanej (punkt I.) i zażalenie powoda (punkt II.) nie dokonał rozdziału kosztów na koszty postępowania pierwszoinstancyjnego oraz pozostałe koszty, a zatem uzasadnione było kwestionowanie całego wyroku. Przyjmując niedopuszczalność skargi kasacyjnej w odrzuconej części, Sąd Okręgowy dokonał niedopuszczalnej merytorycznej oceny wniesionej skargi, zamiast ograniczyć się do badania jej formalnej strony. Tego rodzaju badanie środka zaskarżenia dopuszczalne byłoby w przypadku wniesienia przez stronę wyłącznie zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Nie jest dopuszczalne odrzucenie skargi kasacyjnej w części dotyczącej niesprecyzowanych w wyroku kosztów postępowania. Orzeczenie Sądu Okręgowego jest niesłuszne także z tej przyczyny, że w razie korzystnego dla powoda rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy o wniesionej przez powoda skardze kasacyjnej, powodowi przysługiwać powinny także koszty postępowania pierwszoinstancyjnego.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana wniosła o jego oddalenie i zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest uzasadnione.

Zarzut naruszenia zaskarżonym postanowieniem art. 398⁴ § 1 k.p.c. jest niezrozumiały, ponieważ pełnomocnik skarżącego w żaden sposób nie wyjaśnił w uzasadnieniu zażalenia, w jaki sposób miałyby dojść do naruszenia tego przepisu, który definiuje elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna powoda została odrzucona przez Sąd Okręgowy nie z powodu niespełnienia przez skarżącego wymagań konstrukcyjnych tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, przewidzianych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., lecz z tej przyczyny, że zaskarżone nią (zawarte w wyroku Sądu Okręgowego) postanowienie o oddaleniu zażalenia powoda na (zawarte w wyroku Sądu Rejonowego) postanowienie o rozliczeniu kosztów procesu za pierwszą instancję oraz postanowienie o zasądzeniu od powoda na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego są orzeczeniami, które nie podlegają zaskarżeniu skargą kasacyjną. Podstawą formalną odrzucenia skargi kasacyjnej był art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398¹ § 1 k.p.c. Zarzutu naruszenia tego ostatniego przepisu pełnomocnik skarżącego nie formułuje w zażaleniu.

Nie ma racji skarżący, kiedy twierdzi, że rozpatrując łącznie apelację strony pozwanej (punkt I.) i zażalenie powoda (punkt II.) Sąd Okręgowy nie dokonał rozdziału kosztów na koszty postępowania pierwszoinstancyjnego oraz pozostałe koszty, co uzasadniało kwestionowanie w postępowaniu kasacyjnym całego wyroku. O kosztach procesu przed Sądem pierwszej instancji Sąd Okręgowy orzekł w punkcie I. W punkcie III. zawarte zostało natomiast rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego, a zatem w zaskarżonym skargą kasacyjną wyroku nastąpiło jednoznaczne rozdzielenie kosztów procesu na koszty poniesione w postępowaniu w pierwszej instancji (punkt I.) oraz pozostałe koszty (punkt III.). Nie jest również uzasadniony zarzut skarżącego, że stwierdzając niedopuszczalność skargi kasacyjnej w odrzuconej części, Sąd Okręgowy dokonał niedopuszczalnej merytorycznej oceny wniesionej skargi, zamiast ograniczyć się do badania jej formalnej strony. Odrzucenie skargi kasacyjnej jest zawsze wynikiem badania wyłącznie warunków formalnych (dopuszczalności skargi ze względu na przedmiot sprawy i wartość przedmiotu zaskarżenia, wniesienia jej w terminie, spełnienia przez skarżącego wymagań konstrukcyjnych skargi, uiszczenia należnej opłaty, uzupełnienia w terminie braków formalnych). Odrzucenie skargi nigdy nie

jest rezultatem merytorycznej oceny jej zasadności. Nie jest również uzasadniony pogląd skarżącego, że jedynym środkiem prawnym zapewniającym powodowi ochronę jego praw była w opisanej sytuacji skarga kasacyjna.

Należy zgodzić się z poglądem Sądu Okręgowego, że na zawarte w wyroku sądu drugiej instancji rozstrzygnięcie o oddaleniu zażalenia wniesionego od postanowienia wydanego przez sąd pierwszej instancji nie przysługuje skarga kasacyjna. Od wyroku Sądu Rejonowego zostały wniesione do Sądu Okręgowego dwa środki odwoławcze - strona pozwana wniosła apelację, zaś powód zażalenie na zawarte w tym wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Sąd Okręgowy mógł (a może nawet powinien był) rozstrzygnąć osobno (w oddzielnych orzeczeniach) o obydwu tych środkach odwoławczych - wyrokiem o apelacji strony pozwanej (w sprawie VI Pa .../10) i oddzielnym postanowieniem o zażaleniu powoda (w sprawie VI Pz ..10). Postanowienie Sądu Okręgowego (wydane w sprawie VI Pz .../10) miałyby wówczas treść obejmującą oddalenie zażalenia powoda oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego. Nie ulegałoby wówczas jakiegokolwiek wątpliwości, że od postanowienia Sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji nie przysługuje skarga kasacyjna (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji (choćby zawarte w wyroku tego sądu) dotyczące kosztów procesu nie jest objęte katalogiem orzeczeń podlegających zaskarżeniu skargą kasacyjną, nie jest bowiem ani wyrokiem, ani postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, a tylko tego rodzaju orzeczenia sądu drugiej instancji mieszczą się w katalogu przewidzianym w art. 398¹ § 1 k.p.c. Od postanowienia Sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji (także zawarte w wyroku tego Sądu) nie przysługiwałoby powodowi również zażalenie do Sądu Najwyższego (art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c.). Nie jest zatem możliwe potraktowanie wniesionej przez profesjonalnego pełnomocnika powoda skargi kasacyjnej jako zażalenia (por. uchwałę połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1972 r., III CZP 27/71, OSNCP 1973 nr 1, poz. 1, oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1995 r., III CZP 138/95, OSNC 1996 nr 2, poz. 20 i z dnia 3 lutego

2009 r., I PZP 5/08, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 132), skoro od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na zawarte w wyroku sądu pierwszej instancji rozstrzygnięcie o kosztach procesu nie przysługuje ani skarga kasacyjna, ani zażalenie.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że prawidłowo oceniono niedopuszczalność zaskarżenia skargą kasacyjną zawartego w wyroku Sądu Okręgowego rozstrzygnięcia o oddaleniu zażalenia na postanowienie wydane przez Sąd Rejonowy w przedmiocie rozliczenia kosztów procesu.

Jeśli natomiast chodzi o zawarte w wyroku Sądu Okręgowego postanowienie zasądzające od powoda na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów postępowania zażaleniowego, to możliwe byłoby jedynie uznanie, że od tego orzeczenia powód mógł wnieść zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przepis ten przewiduje możliwość wniesienia do Sądu Najwyższego zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Ta zmiana treści art. 394¹ § 1 k.p.c. (obowiązująca poczynając od 22 maja 2009 r.) jest konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2007 r., SK 3/05 (OTK-A 2007 nr 2, poz. 32). W zakresie opisanym w art. 394¹ § 1 k.p.c. (co do orzeczenia sądu drugiej instancji o kosztach procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji) strona może wnieść zażalenie, jeżeli nie składa skargi kasacyjnej. Powód nie mógłby wnieść skargi kasacyjnej od wydanego przez Sąd Okręgowy postanowienia oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego rozstrzygające o kosztach procesu za pierwszą instancję (niezależnie od tego, czy postanowienie to zostało faktycznie zawarte w wyroku, czy też zostałyby wydane oddzielenie). Dlatego nie mógł również objąć skargą kasacyjną zawartego w wyroku Sądu Okręgowego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu należy zawsze traktować jako postanowienie, choćby było zawarte w wyroku. W zakresie objętym art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku sądu drugiej instancji stronie przysługuje więc zażalenie, jeżeli rozstrzygnięcie o kosztach procesu nie jest ściśle powiązane (a w rozpoznawanej sprawie nie jest) bezpośrednio z materią podlegającą zaskarżeniu skargą kasacyjną.

W rozpoznawanej sprawie pełnomocnik powoda wniósł skargę kasacyjną w odniesieniu do zawartych w zaskarżonym nią wyroku postanowień, których nie można było zaskarżyć tym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jedno z tych postanowień (o oddaleniu zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji) nie podlegało w ogóle zaskarżeniu - ani skargą kasacyjną, ani dalszym zażaleniem. Drugie z kolei – mogło ewentualnie podlegać zaskarżeniu zażaleniem (art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.), ale na pewno nie skargą kasacyjną (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Tymczasem pełnomocnik powoda, zapytany o to przez Sąd Okręgowy, potwierdził zaskarżenie skargą kasacyjną wyroku Sądu Okręgowego w całości, także w tej części, którą mógł ewentualnie kwestionować jedynie zażaleniem.

W tych okolicznościach odrzucenie skargi kasacyjnej przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398¹ § 1 k.p.c. było w pełni usprawiedliwione. Skarga kasacyjna była bowiem w odrzuconej części niedopuszczalna z mocy ustawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.